

Marian Kwapisz

Zmienne dzieje Gdańska, a w szczególności długie okresy czasu kiedy Gdańsk oderwany był od Polski i w których nie mógł rozwijać się wszechstronnie i zgodnie z jego naturalnymi potrzebami jako stolicy nadmorskiego regionu Polski spowodowały, że o powstaniu środowiska matematycznego w Gdańsku możemy mówić dopiero po zakończeniu II wojny światowej z której Gdańsk wyszedł zniszczony w stopniu porównywalnym jedynie ze zniszczeniami naszej stolicy – Warszawy.

W tej sytuacji na terenie Gdańska trzeba było budować polskie życie – w tym i życie naukowe – niemal od nowa. Do budowy tego życia z zapałem i energią przystąpiono bezpośrednio po wyzwoleniu Gdańska. Już 5 kwietnia 1945 roku do Gdańska dotarła Grupa Operacyjna Ministerstwa Oświaty na miasto Gdańsk, której zadaniem było: organizacja szkolnictwa średniego, przejęcie, zorganizowanie i uruchomienie Politechniki Gdańskiej. W skład tej grupy wchodził między innymi matematycy: dr Stanisław Turski jako jej kierownik oraz mgr inż. Franciszek Otto.

W ślad za tą grupą do Gdańska przybywali – najczęściej ze Lwowa – inni profesorowie i przyszli pracownicy naukowo-dydaktyczni Politechniki Gdańskiej mającej rozpocząć swoją działalność już jesienią 1945 roku.

Dzięki wielkiemu wysiłkowi i samozaparcia tych ludzi, którzy pracę nad organizacją warsztatu naukowo-dydaktycznego musieli łączyć z pracą przy odgruzowywaniu pomieszczeń Politechniki zniszczonych działami wojennymi i pożarem. W dniu 22 października 1945 roku rozpoczęły się wykłady i inne zajęcia dydaktyczne na czterech wydziałach Politechniki Gdańskiej. Wtedy też rozpoczęła swoją pracę dydaktyczną I Katedra Matematyki kierowana przez prof. dr St. Turskiego – specjalistę w zakresie równań różniczkowych i ich zastosowań w technice, oraz Katedra Geometrii Wykreślnej i Perspektywy Malarskiej pod kierownictwem prof. mgr. Inż. Franciszka Otto – socjalisty w zakresie geometrii wykreślnej i późniejszego autora podręczników i zbiorów zadań z tego zakresu.

Katedra Geometrii Wykreślnej związana była z Wydziałem Architektury zaś I Katedra Matematyki należała do Wydziału Inżynierii Lądowej, jednakże katedry te prowadziły zajęcia dydaktyczne i na pozostałych wydziałach Politechniki Gdańskiej. Zespoły pracowników wymienionych katedr były nieliczne np. w skład I Katedry Matematyki poza jej kierownikiem wchodził: mgr Bronisław Czerwiński, mgr Kazimierz Mosingiewicz, mgr Antoni Zdebski, mgr Jan Blum, mgr Wanda Rogińska oraz pięciu innych pracowników nie posiadających tytuły magistra.

E. Tarnawski był nauczyciel Gimnazjum Polskiego w Wolnym Mieście Gdańsk, zatrudniony od 1945 roku na stanowisku wizytatora, obok absorbujących zajęć związanych z organizacją szkolnictwa średniego prowadził zleczone wykłady na Wydziale Chemii Politechniki Gdańskiej od momentu rozpoczęcia przez nią działalności dydaktycznej.

Drugim obok Politechniki Gdańskiej miejscem w którym z czasem poczęło wzrastać gdańskie środowisko matematyczne, była Państwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna powstała już w 1946 roku i mająca szkolić tak bardzo potrzebną wówczas kadrę nauczycieli a w tym i nauczycieli matematyki. Od momentu powstania PWSP pracę w niej podjął między innymi matematyk E. Tarnawski, pełniąc obowiązki dziekana Wydziału Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego i kierownika Katedry Matematyki – a później i inni matematycy: mgr Stefania Rynduchowa, mgr Jan Welniak i mgr Wacław Sadowski kierując odpowiednio katedrami: algebry, geometrii i logiki.

Dodać trzeba, że matematycy zatrudnieni w Politechnice Gdańskiej przez długie lata od powstania PWSP wspomagali ją kadrowo poprzez podejmowanie pracy dydaktycznej w PWSP w ramach zatrudnienia na drugim etacie bądź w formie prac zleconych.

W okresie pierwszych czterech lat po wyzwoleniu szczególną rolę w procesie organizowania środowiska matematycznego w Gdańsku miał prof. dr St. Turski, który pełniąc w Politechnice Gdańskiej najpierw funkcję prorektora a następnie (od maja 1946 roku do końca roku akademickiego 1948/49) funkcję rektora tej uczelni i utrzymując ścisłe kontakty ze środowiskiem krakowskim, z którego się wywodził, miał lepsze niż kto inny możliwości w gromadzeniu kadry naukowo-dydaktycznej. Choć trzeba pamiętać, że możliwości te były z natury rzeczy małe z uwagi na stan w jakim znajdował się cały kraj po zakończeniu wojny.

Już w 1969 roku na Wydziale Inżynierii Lądowej mgr B. Czerwiński doktoryzował się w zakresie równań różniczkowych prof. dr St. Turski był jego promotorem. Pozwoliło to na utworzenie w tymże roku II Katedry Matematyki związanej z Wydziałem Mechanicznym i powierzenie jej kierownictwa dr

B. Czerwińskiemu.

W końcu 1947 roku w I Katedrze Matematyki kierowanej przez prof. dr St. Turskiego zatrudniony został dr Wacław Pawełski, który w pierwszej połowie tego roku doktoryzował się w zakresie równań różniczkowych, o pochodnych cząstkowych pierwszego rzędu u prof. dr. Tadeusza Ważewskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim,

Mniej więcej w tym samym czasie w Katedrach matematyki Politechniki Gdańskiej zatrudnieni zostali i inni matematycy tacy jak np, mgr Marta Gałuszka, mgr Wanda Rogińska i mgr Kazimierz Buczkowski, mgr Adam Czeredarek, mgr Bohdan Kowalczyk i inni.

W następnych latach zostali oni zatrudnieni na stanowiskach zastępców profesorów i wespół z młodszymi kolegami ponosili główny ciężar pracy organizacyjnej i dydaktycznej w szybko rozrastającej się Politechnice.

Seminaria prowadzone w wymienionych wyżej katedrach z natury rzeczy musiały mieć przede wszystkim charakter szkoleniowy tym bardziej, że w katedrach tych, obok matematyków, zatrudnieni byli również uzdolnieni studenci starszych lat studiów, którzy po skończeniu studiów politechnicznych wcześniej bądź później przenosili się do odpowiednich katedr nauk technicznych, gdzie znajdowali na ogół lepsze warunki - w tym i finansowe - do dalszego rozwoju.

Potrzeba rozwoju badań w zakresie zastosowań matematyki w technice, stworzenia forum dla kontaktów naukowych matematyków i mechaników a także do kontaktów z matematykami i mechanikami z innych ośrodków w kraju, skłoniła prof. dr St. Turskiego i kilku innych matematyków bądź mechaników będących członkami Polskiego Towarzystwa Matematycznego w innych oddziałach PTM, do wystąpienia w początku 1949 roku z inicjatywą utworzenia Gdańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Matematycznego, Zebranie organizacyjne odbyło się 15 lutego 1949 roku które postanowiło powołać do życia Gdański Oddział PTM 9 powołało ono pierwszy zarząd oddziału w składzie:

prezes - prof. dr Stanisław Turski, wiceprezes - prof. dr Witold Nowacki, sekretarz - prof. dr Bronisław Czerwiński, skarbnik - adiunkt inż. Marian Piątek, członek zarządu - mgr Jan Welniak, członkowie komisji rewizyjnej - prof. inż. Michał Broszko, prof. mgr Józef Wysocki i ad dr Wacław Pawełski.

Ponadto zebranie postanowiło o utworzeniu trzech sekcji: sekcji matematyki czystej - kierownik prof. dr St. Turski, sekcji matematyki stosowanej - kierownik prof. dr inż. Jarosław Naleszkiewicz i sekcji dydaktycznej z mgr E. Tarnawskim jako jej kierownikiem. Zebraniu przewodniczył prof. dr Maksymilian Huber. Na liście członków założycieli obok osób wymienionych, wyżej znajdujemy nazwiska: Prof. mgr Olga Turska, mgr Jan Blum, mgr Kazimierz Mosingiewicz, mgr Marian Pęczalski i mgr inż. Tadeusz Niemunis.

Najpilniejszą potrzebą tamtych lat było - jak to już wspomniane zostało wcześniej - gromadzenie, podnoszenie kwalifikacji i kształcenie kadry naukowo-dydaktycznej matematyków i bliskich im mechaników. Potrzebie tej na przeciw wychodziła działalność Gdańskiego Oddziału PTM poprzez organizowanie stałych cykli wykładów z analizy matematycznej (równania różniczkowe, równania całkowe, funkcje analityczne, rachunek operatorowy) mechaniki i elektroniki. Stało cykle wykładów prowadzili wówczas: z mechaniki prof. prof. W. Nowacki, St. Błaszkwia i J. Naleszkiewicz; z analizy matematycznej prof. prof. Z. Butlewski (z Poznania), B. Czerwiński, K. Mosingiewicz i W. Pawełski; z elektrotechniki prof. M. Łunc i P. Szulkin. Poza wykładami cyklicznymi organizowane były odczyty naukowe wygłaszane przez członków oddziału i gości zapraszanych spoza Gdańska.

W końcu lat czterdziestych zainteresowania naukowe w niewielkim jeszcze wówczas środowisku matematyków i mechaników gdańskich, koncentrowały się głównie wokół teorii równań różniczkowych zwyczajnych (dr B. Czerwiński) i równań różniczkowych cząstkowych (dr W. Pawełski) i ich zastosowań w mechanice i teorii sprężystości (prof. prof. dr St. Turski, dr W. Nowacki i dr M. Huber).

Obok tego mgr E. Tarnawski podjął wówczas badania dotyczące pewnych zagadnień teorii funkcji rzeczywistych (dokładniej przestrzeni funkcji spełniających warunek Holdera), w którym to zakresie doktoryzował się w 1951 roku u prof. dr W. Orlicza w Poznaniu.

Trzeba jednak pamiętać, że sprawy dydaktyczne w tamtych latach były dominujące a niedostatek kadry i kompletny brak podręczników i zbiorów zadań, pracę dydaktyczną czyniły szczególnie trudną i absorbującą gros czasu prowadzących zajęcia dydaktyczne.

Problematyce dydaktycznej a w szczególności sprawie przygotowania niezbędnych pomocy dydaktycznych szczególnie wiele uwagi poświęcał wówczas mgr E. Tarnawski, przygotowując już w latach 1946-47 skrypty poświęcono elementom geometrii analitycznej i algebry oraz rachunkowi różniczkowemu i całkowemu, które wydane były przez Komisję Wydawniczą Bratniej Pomocy Studenckiej w Politechnice Gdańskiej.

W późniejszych latach prof. dr E. Tarnawski przygotował i opublikował podręczniki matematyki dla elektryków, mechaników a także i dla chemików.

Podobne skrypty przygotowali również dr. B. Czerwiński i dr W. Pawełski razem z mgr. K. Buczkowskim.

W niedługim czasie od powstania Gdańskiego Oddziału PTM gdańskie środowisko matematyków

i mechaników zostało poważnie osłabione przeniesieniem się w 1949 roku prof. dr M. Hubera do Krakowa (gdzie zmarł w grudniu 1950 roku) oraz przeniesieniem się w końcu 1949 roku prof. dr St. Turskiego do Warszawy, gdzie niewiele później znaleźli się również prof. dr W. Nowacki i dr J. Naleszkiewicz.

W późniejszych latach zabrakło również prof. dr M. Broszko (1954) i doc. dr B. Czerwińskiego (1957).

Strat tych nie był w stanie zrekomensować w żadnym wypadku niewielki napływ absolwentów matematyki z ośrodków uniwersyteckich, którzy wspólnie ze starszymi kolegami zmuszeni byli brać na swoje barki nadmierne obowiązki dydaktyczne.

Po odejściu prof. dr St. Turskiego kierownictwo I Katedry Matematyki, objął zastępca prof. dr Wacław Pawełski. W rok później, jesienią 1950 roku utworzona została w Politechnice Gdańskiej III Katedra Matematyki, której kierownikiem został prof. mgr E. Tarnawski.

Tak więc w 1950 roku w Gdańsku było zaledwie dwóch doktorów matematyki byli nimi dr B. Czerwiński i dr W. Pawełski a w 1951 roku dołączył do nich trzeci dr E. Tarnawski.

Poza wykładami w Politechnice prowadzili oni wykłady oraz seminaria magisterskie w PWSP (dr B. Czerwiński i mgr E. Tarnawski od 1946 roku, zaś dr W. Pawełski od 1948 roku). Te szczegóły warto jest przytoczyć choćby dlatego aby było łatwiej uświadomić sobie od czego zaczynało gdańskie środowisko matematyczne swój rozwój. Trzeba też dodać, że w owym czasie w Gdańsku praktycznie nie było dostępu do bieżącej literatury matematycznej, a dostępny księgozbiór był mniej niż skromny.

Chociaż w latach 1950 - 1953 prezesami Gdańskiego Oddziału PTM byli jeszcze mechanicy: prof. dr W. Nowacki w latach 1950 i 1951 oraz prof. dr M. Broszko w latach 1951-53, to jednak obserwuje się powolne odchodzenie mechaników z władz Gdańskiego Oddziału PTM, a jak to już wspomniano wyżej również i z Gdańska.

Fakt ten i zmieniające się ogólne warunki w kraju wywarły niemały wpływ na zmianę w latach następnych między innymi charakteru działalności Gdańskiego Oddziału PTM. Zmniejszyła się w szczególności poważnie aktywność sekcji matematyki stosowanej. Poza działalnością związaną z organizacją odczytów naukowych Zarząd Gdańskiego Oddziału PTM pod kierownictwem prof. dr E. Tarnawskiego już w latach 1953-57 poświęcać począł wiele uwagi i wysiłku zagadnieniom popularyzacji matematyki, kształcenia nauczycieli a także warunkom pracy i rozwoju naukowego członków PTM w ich miejscu pracy. W okresie tym powstały komisje do spraw popularyzacji matematyki (pod przewodnictwem mgr J. Welniaka i później mgr K. Buczkowskiego) i kształcenia nauczycieli pod przewodnictwem mgr S. Rynduch i później mgr J. Sadowskiego).

W ramach troski o rozwój młodzieży uzdolnionej matematycznie w 1956 roku Zarząd Gdańskiego Oddziału PTM utworzył Centralne Koło Matematyczne Młodzieży Szkolnej, które prawowało do 1956 roku. W zakresie działalności o takim charakterze Gdański Oddział PTM był inicjatorem tej akcji w skali ogólnokrajowej.

Poważne zmiany w kraju które nastąpiły w 1956 roku i zatrudnienie w Katedrach Matematyki PG i WSP większej grupy młodych absolwentów matematyki (w szczególności mgr mgr Czesława Grajka, Mariana Kwapisza, Bolesława Palczewskiego, Henryka Samplawskiego i innych) dały pewien impuls do tworzenia lepszych warunków kształcenia młodej kadry matematyków. Wówczas zmniejszone zostało obciążenie dydaktyczne w Politechnice Gdańskiej, zorganizowana została biblioteka matematyczno-fizyczna, która zaopatrzona została w podstawowe czasopisma matematyczne - w tym i zagraniczne, wreszcie ułatwione i wzmożone zostały kontakty naukowe z innymi środowiskami matematycznymi. Nie stało się to wszystko od razu, warunki startu naukowego w Gdańsku w owych latach nie były łatwe.

Wówczas to doc. dr W. Pawełski znalazł lepsze warunki do wzmożenia własnych prac dotyczących zagadnień istnienia i jednoznaczności rozwiązań równań i układów równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych oraz roztoczył opiekę nad pracami swych młodszych współpracowników dotyczących warunków zbieżności metody kolejnych przybliżeń i jej modyfikacji dla równań różniczkowych zwyczajnych i o pochodnych cząstkowych rzędu drugiego typu hiperbolicznego i równań rzędów wyższych. Wynikiem tych prac były doktoraty uzyskane przez jego podopiecznych: mgr M. Kwapisza w 1961 roku, mgr B. Palczewskiego w 1965 roku i mgr Cz. Grajka w 1966 roku.

Z zespołu zaś kierowanego przez docenta a następnie profesora dr E. Tarnawskiego i zajmującego się pewnymi zagadnieniami z teorii funkcji rzeczywistych i analizy funkcjonalnej mgr H. Samplawski doktoryzował się w 1967 roku.

Równoległe z tym gdańskie środowisko matematyczne zaczęło wzrastać w wyniku napływu do Gdańska wyżej kwalifikowanej kadry matematyków. I tak w 1959 roku z Warszawy do WSP przeniósł się dr Ryszard Bittner, który specjalizował się w zakresie teorii rachunku operatorów i którą to dziedzinę, rozwijał w latach następnych.

Niemal w tym samym czasie bo w 1960 roku z Gliwic przeniósł się do I Katedry Matematyki Politechniki Gdańskiej wówczas magister Piotr Besala, który pracując pod opieką prof. dr

M.Krzyżańskiego z Krakowa w 1961 roku doktoryzował się w zakresie równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych rzędu drugiego typu parabolicznego w obszarach nieograniczonych.

W pierwszej połowie lat sześćdziesiątych pojawiły się pierwsze habilitacje wykonane już na terenie Gdańska i tak w 1964 roku

habilitował się dr P. Besala na podstawie rozprawy habilitacyjnej na temat nierówności różniczkowych i oszacowań rozwiązań nieliniowych równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych typu parabolicznego. W 1965 roku habilitował się dr R.Bittner w zakresie rachunku operatorów, zaś w 1966 roku habilitował się dr M.Kwapisz na podstawie rozprawy habilitacyjnej dotyczącej pewnej metody kolejnych przybliżeń i jakościowych zagadnień równań różniczkowo-funkcyjnych i różnicowych w przestrzeni Banaoha.

W roku 1964 doc. dr hab. P.Besala objął kierownictwo II Katedry Matematyki PG, którą po śmierci doc. dr B.Czerwińskiego kierowali kolejno doc. dr Bohdan Kowalczyk a następnie starszy wykładowca mgr Adam Czeredarek. Natomiast doc. dr hab. R.Bittner w 1965 roku objął kierownictwo Katedrą Analizy w WSP.

W 1962 roku do WSP z Torunia przeniósł się dr Kazimierz Gęba, - następnie specjalizując się w zakresie topologii algebraicznej i jej zastosowań w analizie, habilitował się w 1968 roku.

Kadrę matematyków WSP zasilili również dr Aleksander Śniatycki przenosząc się z Torunia do Gdańska w roku 1964.

Poza tym w drugiej połowie lat sześćdziesiątych spośród matematyków zatrudnionych w Gdańsku doktoryzowali się: z WSP mgr Henryk Guściora w zakresie geometrii (1964), mgr Kazimierz Maliński w zakresie rachunku operatorów (1967 r), mgr Wacław Sadowski w zakresie logiki (1967), mgr Jerzy Iwański w zakresie geometrii (1970); z PG mgr Jurand Rytorski w zakresie zastosowań matematyki (1966), oraz z Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej mgr Eugeniusz Stegienka w zakresie nomografii (1969) i mgr Kazimierz Mosingiewicz w zakresie zastosowań matematyki (1969).

Część z wymienionych wyżej doktoratów była wynikiem pomocy udzielanej Gdańskiej WSP przez Uniwersytet im. M.Kopernika w Toruniu wyrażającej się między innymi w formie dodatkowego zatrudnienia w WSP doc. dr hab. Lecha Dubikajtisa, który w drugiej połowie lat sześćdziesiątych prowadził wykłady i seminaria z geometrii.

Dalsze istotne znaczenie dla rozwoju matematyki w środowisku gdańskim miało przeniesienie się do WSP w Gdańsku: w 1965 roku doc. dr. hab. Andrzeja Granasa, specjalisty w zakresie analizy funkcjonalnej

i topologii; w 1967 roku doc. dr hab. Zbigniewa Ciesielskiego, specjalizującego się w teorii prawdopodobieństwa i analizie matematycznej ze szczególnym uwzględnieniem baz Schauder i teorii aproksymacji] w 1969 roku prof. dr hab. Jana Lipińskiego, specjalisty w zakresie teorii funkcji rzeczywistych, wreszcie w 1970 roku dr Kazimierza Wiśniewskiego specjalizującego się w podstawach matematyki.

Trudno jest jednoznacznie określić powody które złożyły się na to, że Wyższej Szkole Pedagogicznej udało się w drugiej połowie lat sześćdziesiątych, pozyskać tak wartościowych matematyków jakimi byli już wówczas prof. dr hab. J.Lipiński, doc. dr hab. A.Granas i doc. dr hab. Z.Ciesielski. Z pewnością jednak - poza względami osobistymi tych osób - istotną tu okazała się zapobiegliwość władz Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii WSP, która związana była z przybliżającą się perspektywą utworzenia Uniwersytetu w Gdańsku, w skład którego wejść miała WSP i którego utworzenie uwarunkowane było zgromadzeniem odpowiednio licznej kwalifikowanej kadry.

Wydaje się, że władze Politechniki Gdańskiej sprzyjając intencjom WSP nie współzawodniczyły z nią w pozyskiwaniu wysoko kwalifikowanej kadry matematyków, mało tego w 1970 roku wyraziły zgodę na przeniesienie się doc. dr, hab. M.Kwapisza do nowo tworzonego Uniwersytetu.

Ważną dla rozwoju matematyki w środowisku gdańskim była podjęta w 1966 roku inicjatywa doc. dr hab. A.Granasa, zorganizowania na terenie Gdańska pracowni Instytutu Matematycznego PAN w Warszawie. Inicjatywa ta spotkała się ze zrozumieniem i poparciem władz miejscowych w wyniku czego pracownia taka została powołana w marcu 1967 roku uzyskując siedzibę w Sopocie, a jej kierownictwo powierzono doc. dr hab. Z.Ciesielskiemu. Tak więc pod koniec lat sześćdziesiątych ukształtowały się w środowisku gdańskim trzy grupy matematyków: grupa zatrudnionych w Politechnice Gdańskiej, grupa zatrudnionych w WSP oraz grupa zatrudnionych w Gdańskiej Pracowni Instytutu Matematycznego PAN w Warszawie, przy czym te dwie ostatnie były ściśle ze sobą powiązane zarówno merytorycznie jak i formalnie poprzez jednoczesne zatrudnienie w obu instytucjach doc. A.Granasa, Z.Ciesielskiego, K.Gęby mgr L.Górniewicza i mgr Z.Kucharskiego.

Na szczególną uwagę zasługuje podjęta wówczas przez tę grupę matematyków intensywna działalność szkoleniowa w zakresie topologii algebraicznej realizowana poprzez organizowanie przez kilka lat z rzędu począwszy od 1967 roku Letnich Szkół Topologii Algebraicznej a także poprzez zorganizowanie w 1967 roku ogólnopolskiego seminarium poświęconego topologii algebraicznej.

W okresie tym tytuły profesorskie otrzymali: doc. A.Granas (1966), doc. W.Pawelski (1967) i doc.

Z.Ciesielski (1969).

Rychło jednak wysoko wykwalifikowaną kadrę matematyków uszczuplił w 1968 roku, wyjazd na stałe za granicę prof. dr hab. A.Granasa. Po wydarzeniach 1968 roku w Politechnice Gdańskiej — zlikwidowane zostały mające już pewien dorobek katedry matematyki w ich miejsce powstał jeden Instytut Matematyki, którego dyrektorem został doc. dr hab. P. Besala, i funkcję tę pełnił do 1978 r., kiedy na stanowisku tym zastąpił go doc. dr J.Ryterski.

W ramach akcji uzupełniania kadr kwalifikowanych podjętej po 1968 r. docentami zostali: dr H.Guściora w WSP, dr B.Palczewski i dr J.Ryterski w PG oraz dr E.Stegienka w WSMW.

Rok 1970 przyniósł ważne wydarzenie dla gdańskiego środowiska akademickiego, którym było utworzenie Uniwersytetu Gdańskiego. Wówczas to w oparciu o katedry i zakłady istniejące w dawnym WSP powstał Instytut Matematyki UG, którego dyrektorem został prof. dr hab. J.Lipiński. Prof. dr hab. J.Lipiński funkcję tę pełnił do 1972 roku, kiedy to dyrektorem wspomnianego instytutu został docent, a następnie od 1974 roku prof. dr K.Gęba, który funkcję tę pełnił do 1978r. W latach 1978-80 dyrektorem Instytutu Matematyki był doc. dr hab. L.Górniewicz, który habilitował się w 1976 roku w zakresie topologii algebraicznej. W 1980 r. funkcję dyrektora Instytutu Matematyki objął ponownie prof. dr hab. K.Gęba.

W latach siedemdziesiątych gdańskie środowisko matematyczne znacznie wzrosło w wyniku przeniesienia się z Warszawy w 1971 roku doc. dr hab. Andrzeja Włodzimierza Mostowskiego do Instytutu Matematyki UG, przeniesienia się do Gdańskiej Pracowni Instytutu Matematycznego PAN w Warszawie (przekształconej w 1973 roku w Oddział Gdański tegoż instytutu) dr Andrzeja Jankowskiego w 1971 roku i dr Tadeusza Figła w 1972 roku a także w wyniku uzyskania doktoratów przez liczną grupę młodych matematyków zatrudnionych w uczelniach Trójmiasta. Ostatnie dwa przeniesienia podobnie jak w przypadku doc. Z.Ciesielskiego były w istocie powrotami wymienionych matematyków w swoje rodzinne strony po uzyskaniu kwalifikacji w innych ośrodkach.

Spośród wyżej wymienionych dr A.Jankowski habilitował się już w 1972 roku w zakresie topologii algebraicznej, dr T.Figiel habilitował się w zakresie analizy funkcjonalnej w 1975 roku i jest obecnie jednym z czołowych specjalistów w zakresie geometrii przestrzeni Banacha, ponadto w 1979 roku dr Zdzisław Kamont habilitował się w zakresie równań, układów równań i nierówności różniczkowo-funkcyjnych o pochodnych cząstkowych rzędu pierwszego.

W latach 1974-1976 nominacje profesorskie otrzymali: doc. P.Besala (1973), R.Bittner (1975) i M.Kwapisz (1976).

Niestety liczbę aktywnych i wysoko kwalifikowanych matematyków pomniejszyło nie tylko odejście z Gdańska w 1968 roku prof. dr hab. A.Granasa lecz także przeniesienie się na emeryturę prof. dr E.Tarnawskiego z końcem 1970 roku, tragiczna śmierć doc. dr hab. A.Jankowskiego w 1975 roku i wreszcie odejście na emeryturę w 1975 roku prof. dr W.Pawelskiego, który do tegoż roku kontynuując wieloletnią współpracę z byłą WSP prowadził zajęcia dydaktyczne w Instytucie Matematyki UG i który zmarł we wrześniu 1980 roku.

Rozwojowi gdańskiego środowiska matematycznego sprzyjały w dużym stopniu liczne kontakty z matematykami innych ośrodków do czego niewątpliwie poza wyjazdami na staże w tym i zagraniczne przyczyniały się organizowane przez to środowisko konferencje naukowe z których na wymienienie zasługują obok wspomnianych już letnich szkół topologii algebraicznej, konferencja Katedr Matematyki Politechnik organizowana w 1959 roku przez Politechnikę Gdańską; Letnie Szkoły Metod Numerycznych i Informatyki organizowane od 1970 roku przez UG we współpracy z Uniwersytetami Warszawskim i Wrocławskim, Ogólnokrajowa Konferencja w Sprawie Kształcenia Matematyków, Sesja Naukowa i Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Matematycznego zorganizowane w maju 1971 r. przez PTM wespół z Komitetem Nauk Matematycznych PAN i Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz Międzynarodowa Konferencja Teorii Aproksymacji w 1979 roku organizowana przez Instytut Matematyczny PAN i Uniwersytet Gdański.

Poza tym wielu matematyków gdańskich wyjeżdżało z odczytami do innych ośrodków w kraju i za granicą. W szczególności prof. dr hab. Z.Ciesielski, który jest członkiem Polskiej Akademii Nauk od 1973 roku, zaproszony był do wygłoszenia wykładu na Międzynarodowym Kongresie Matematycznym w Vancouver w Kanadzie w 1974 roku.

W Gdańskim Oddziale PTM po trudnym okresie lat 1957 - 1959, kiedy to trudno było znaleźć osobę chcącą podjąć się obowiązków prezesa i które to obowiązki w końcu przyjął z. Prof. mgr K.Buczowski, w latach następnych wystąpiło wyraźnie ożywienie działalności odczytowej, szczególnie w zakresie odczytów naukowych. I tak w latach 1958-1973 Gdański Oddział PTM zaprosił 128 prelegentów spoza Gdańska, zaś średnia krajowa w zakresie tego typu działalności PTM wynosiła zaledwie 80 prelegentów. Fakt ten świadczy o bardzo żywych kontaktach Oddziału Gdańskiego PTM z innymi środowiskami w kraju a także i z matematykami zagranicznymi. Sytuacja taka utrzymuje się do dnia dzisiejszego.

W tym samym okresie zmniejszyła się liczba odczytów popularnych oraz odczytów dla nauczycieli, związane to jednak było z ogólnym przeciążeniem dydaktycznym członków Oddziału a także pojawieniem się innych form w dokształcaniu nauczycieli. Ponadto w 1963 roku reaktywowane zostało Międzyszkolne Koło Matematyczne, które poprzez systematyczne zajęcia zaspakajało i zaspakaja do chwili obecnej w znacznym stopniu zainteresowania młodzieży matematycznie uzdolnionej. W pierwszych latach po wznowieniu pracy wspomnianego koła zajęcia z młodzieżą w jego ramach prowadzili mgr K.Buczowski, dr M.Kwapisz a następnie dr K.Wiśniewski, dr L.Górniewicz, dr J.Domsta, dr Z.Kamont, dr Z.Kucharski i inni.

Z inicjatywy Gdańskiego Oddziału PTM od 1971 roku w Gdańsku działa Okręgowy Komitet Olimpiady Matematycznej. Utworzenie tego Komitetu poważnie przybliżyło Olimpiadę młodzieży regionu gdańskiego. Pracami tego Komitetu kierował najpierw prof. dr hab. J.Lipiński z Instytutu Matematyki UG, a następnie od roku 1976 doc. dr hab. T.Figiel z Gdańskiego Oddziału Instytutu Matematycznego PAN w W-wie. Omawiając działalność Gdańskiego Oddziału PTM nie sposób jest wymienić nazwiska wszystkich matematyków, którzy szczególnie dużo swojego czasu i energii poświęcili temu towarzystwu ale niektóre z tych nazwisk trzeba wymienić: poza prof. prof. dr E.Tarnawskim i dr W.Pawelskim, którzy przez wiele lat byli członkami zarządu są nimi nazwiska: mgr J.Wełniaka, dr M.Piątka, mgr W.Rogińskiej, mgr J.Buczowskiego, mgr J.Bluma, dr K.Mosingiewicz, mgr M.Gałuszka, dr J.Żuk i innych.

Poza wymienionymi już wcześniej prezesami Zarządów Gdańskiego Oddziału PTM byli: doc. dr W.Pawelski (1959-1963), doc. dr hab. R.Bittner (1963-1965), doc. dr hab. A.Granas (1965-1967), doc. dr hab. Z.Ciesielski (1967-1969), doc. dr hab. M.Kwapisz (1969-1975), prof. dr hab. P.Besala (1975-1977), doc. dr hab. L.Górniewicz (1977-1979), prof.dr hab. J. Lipiński (1979-1981) .

Trzeba dodać, że Gdański Oddział PTM zawsze wydatnie przyczyniał się i przyczynia się nadal do wzrostu gdańskiego środowiska matematycznego poprzez podejmowanie działań i współuczestnictwo w działaniach wzrost ten stymulujących.

Tak więc w okresie powojennym dzięki mozolnemu wysiłkowi udało się zgromadzić bądź wykształcić nie małą grupę matematyków liczącą obecnie 48 doktorów matematyki, 4 docentów posiadających stopień doktora habilitowanego i 7 profesorów w tym 6 posiadających stopień doktora habilitowanego.

Aktualnie w Gdańskim środowisku matematycznym można dostrzec wyraźnie następujące uprawiane dziedziny matematyczne: teoria równań różniczkowych i różniczkowo-funcyjnych zwyczajnych i o pochodnych zwyczajnych, topologia algebraiczna i jej zastosowania w analizie matematycznej, analiza funkcjonalna, teoria aproksymacji i teoria pól losowych, teoria funkcji rzeczywistych i wreszcie algebra i teoria maszyn matematycznych.

W trakcie opracowania tego szkicu wykorzystane zostały: sprawozdania z działalności Gdańskiego Oddziału PTM, księga pamiątkowa, Politechnika Gdańska, 1945-1955, wydana przez PWN, Warszawa 1958 oraz informacje ustne wielu osób z omawianego środowiska, osobom tym wyrażam serdeczne podziękowanie za udzieloną pomoc.

Sopot, marzec 1981r.

Marian Kwapisz